СТАНОВИЩЕ

от д-р Тодор Борисов Кобуров – доцент в Института за държавата и правото при БАН

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен **'доктор'**

в област на висше образование 3. Стопански, социални и правни науки

професионално направление 3.6. Право

Автор: Анатоли Йорданов Бобоков

Тема: МЕЖДУНАРОДНОПРАВЕН РЕЖИМ НА ПАЛЕСТИНА

Научен ръководител: проф. д-р Ирена Илиева

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният от Анатоли Йорданов Бобоков комплект материали на дисертационен труд е в съответствие с изискванията и включва всички необходими документи, съгласно процедурата за избор за научната степен „доктор“.

2. Актуалност на тематиката

Приех поканата да участвам в уважаемото Научно жури, не защото съм специалист в конкретната област, а воден от убеждението, че избраната от докторанта тема е много важна и значима от научна, научно-приложна, а и от външнополитическа гледна точка. Международноправният режим на Палестина е въпрос, който трябва да бъде изследван както от гледна точка на международното право, така и от интердисциплинарни позиции, защото има голямо влияние и огромни последици както за региона на Близкия изток, така и върху проблема за войната и мира в световен план.

В труда е направен актуален и подробен анализ на цял комплекс от въпроси като:

- правото на самоопределение на народите;

- критериите за държавност;

- превръщането на конкретни резолюции на ООН в обичайно право;

- военната окупация на палестински територии през призмата на Женевските и Хагските конвенции;

- действието на едностранните декларации за независимост;

- правните последици от присъединяването на Палестина към Римския статут на Международния наказателен съд;

- статутът на израелските селища и разделителната стена в палестинските територии;

- пътната карта за мир в Близкия изток;

- последиците от подписването на споразуменията от Осло, конституиращи автономната власт;

- военните престъпления, извършени на палестинска територия;

- статутът на Ивицата Газа след последните военни действия.

Докторантът е акцентирал върху международноправните аспекти на палестинската държавност, които както самият той подчертава се различават от политическите.

3. Познаване на проблема

Дисертационният труд е в обем от 236 страници (включително съдържанието и библиографията). Той е структуриран в увод, пет глави, заключение, библиография и интернет източници. Има 353 цитирания, а библиографската справка съдържа 125 източника на български и английски език. Структурата е подредена логично и отразява предмета на изследването.

Още в самото начало в увода (стр. 6), авторът представя тезата, че суверенитетът върху палестинските територии е преминал към местното население още след края на британския мандат, а държавата Палестина е официално обявена с едностранна декларация. ОС на ООН в отговор на този едностранен акт приема Палестина за „държава-нечленуваща в организацията“. Акцентът в изследването са *критериите за държавност съгласно нормите на международното право*, с което трудът има известен приносен характер в научен и научно-приложен план.

Дисертантът справедливо отбелязва (стр. 33), че цялата дългогодишна политика на Израел е насочена към създаването на *фактическа обстановка*, която да направи малко вероятно постигането на палестинско самоопределение. Успоредно с това Израел води политика на предоставяне на израелско гражданство на високообразовани палестинци с цел асимилация. Въпросът за *самоопределението* е в центъра на изследователския интерес на автора.

Въпреки акцента върху международното право, авторът осъзнава и влиянието на политическия реализъм в международните отношения като признава, че превес на този етап имат *„геополитическите интереси на икономически силните държави, които на практика предопределят съдбата на палестинското самоопределение“* (стр. 39).

Съществен изследователски обект на автора е задълбочения анализ на *поземленото законодателство в Палестина*. Авторът обръща внимание, че евреите винаги са имали развит начин на мислене, добри познания за държавното устройство и динамиката на международните отношения, както и умения за мобилизация на еврейските общности в чужбина, благодарение на което успяват да организират изкупуването на огромни по размери участъци земя, с което легитимират присъствието си в Палестина. Те съчетават тази политика с умела дипломация за тълкуване на нормите на МП в свой интерес и за спечелване на подкрепата на Великите сили и главно на САЩ. Политика, която продължават да провеждат и в днешните условия.

Авторът много точно отбелязва, че централен елемент от процеса на утвърждаване на палестинската държавност е декларацията за независимост, с която тогавашния лидер на ООП Ясер Арафат признава победата на политическите реалности над нормите на международното право. Дисертантът обръща и съществено внимание на споразуменията от Осло и полагането на основите на палестинската автономия през 1993 г. Авторът ги квалифицира като *„правнообвързващи международни споразумения“* съгласно обичайното международно право. Анализът на споразуменията от Осло са и нагледен пример за това колко важна роля в международните отношения може да играе държавата-посредник (трета държава), ако разполага с висококвалифицирана и активна дипломация. Част от дисертационния труд, която авторът би могъл съществено да разшири и изследва в по-голяма дълбочина.

4. Методология на изследването

Дисертационният труд използва традиционния инструментариум на научно познание, който включва методи като: анализ, индукция, дедукция, абстрахиране, аналогия, обобщение и сравнение. Добавени са и интернет проучвания на неправителствени организации, сайтове и статистически анализи на данни. Това позволява на дисертанта да изпълни пълноценно целите и задачите, които си е поставил.

Той не се е ограничил само до чисто правен анализ, а е използвал също така социално-политически и статистически данни, касаещи държавата Палестина. Самият факт, че споделя факти от реалната политическа ситуация, говори за желанието и амбициите на автора, да анализира проблемите от всички възможни гледни точки. Това е показателно и за необходимостта, когато се изследват проблемите на държавата и държавността - да се подхожда с един по-широк - интердисциплинарен подход на изследване, при който се комбинират изследователски методи от сферата на различни дисциплини – право, политология, история, социология и международни отношения.

5. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Анатоли Йорданов Бобоков е предложил следните научни публикации по темата на дисертационния труд:

1. Бобоков, А., Международното хуманитарно право в контекста на израелско-палестинските отношения - Сборник с доклади от X-та национална конференция на докторантите в областта на правните науки, 2020, с. 274;
2. Бобоков, А., Правни последици от построяването от Израел на стена в окупираната територия на Палестина - Сборник с доклади от XI-та национална конференция на докторантите в областта на правните науки, 2021, с. 389;
3. Бобоков, А., Правото на самоопределение на народите в практиката на ООН - Сборник с доклади от XII-та национална конференция на докторантите в областта на правните науки, приета за печат: 2022

4. Бобоков, А., Юрисдикция на международния наказателен съд в палестинската територия - Сборник с доклади от XIII-та национална конференция на докторантите в областта на правните науки, приета за печат: 2023

5. Бобоков, А., Споразуменията от Осло и създаването на Палестинската автономия - Сборник с доклади от XIV-та национална конференция на докторантите в областта на правните науки, приета за печат: 2024

6. Бобоков, А., Гладът като средство за водене на война в Ивицата Газа - Сборник с доклади от XV-та национална конференция на докторантите в областта на правните науки, приета за печат: 2025

7. Бобоков, А., Генезис на Близкоизточния конфликт, Сборник в чест на 60-годишнината на проф. д-р Ирена Илиева ,БАН- Институт за държавата и правото, С., 2024, с. 191

8. Бобоков, А., Някои идеи за реформи на съвета за сигурност на ООН – Научна конференция с международно участие „Право сигурност и културно-историческо наследство“ БСУ, център по юридически науки, 2023, том XXX, с.198

6. Автореферат

Авторефератът е изготвен съгласно изискванията и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

7. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати както и някои критични бележки

Смятам че, предложеният дисертационен труд е оригинален и има някои приносни елементи, като от тази гледна точка препоръчвам той да бъде публикуван. Същевременно авторът е необходимо да има предвид и някои критични бележки:

- препоръчвам на автора да не използва изрази като „на този етап“ и „към момента“, а да посочва конкретна дата, тъй като изследване с подобна тематика е особено динамично. Още повече, че към 27.10.2025 г. Франция, Великобритания и Канада вече са държави, които са признали Палестина (текстът на стр. 104 трябва да бъде актуализиран).
- бележка 76 трябва да се актуализира в частта за лидерите на терористичната групировка „Хамас“ и да се посочи към коя дата, кой е лидер на групировката. Лидерството в една терористична групировка е особено динамична категория.
- при публикуването на дисертационния труд, авторът внимателно да огледа и разграничи пасажите, където цитира от тези в които преразказва и интерпретира даден автор. Много ми се иска също така, в края на всяка от петте глави много по-ясно и бих казал по-смело да присъства мнението и оценката на автора, а не просто приемането на една или друга теоретична теза.

- Докторантът би могъл съществено да разшири и анализира литературата по тази проблематика, без да налага претенцията изказана в началото на труда за „липсата на друго самостоятелно изследване на проблемите относно статута на Палестина и най-вече на такива, които поставят акцент върху критериите за държавност съгласно нормите на международното право“.

При внимателния прочит на дисертацията у мен възникнаха някои въпроси, като бих се спрял на един от тях – каква е според автора, ролята на радикалните политически крила от двете страни на конфликта? Свързан ли е този въпрос с въпроса за влиянието на религията или т.нар. „клерикален радикализъм и национализъм“ върху продължаващото насилие и върху опитите за намиране на компромисно мирно решение? Въобще възможно ли е да се прекъсне спиралата на едно подобно насилие, ако не се идентифицират корените му в самата религия (ислям и юдаизъм)? Тази проблематика, струва ми се е иманентно свързана с въпроса за съществуването на държавата и държавността.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд ***съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват известен принос в науката*** и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантът Анатоли Йорданов Бобоков притежава необходимите теоретични знания и професионални умения по научната специалност „Международно право и международни отношения“, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята ***положителна оценка*** за проведеното изследване, постигнатите резултати и приноси, и ***предлагам на почитаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’*** на Анатоли Йорданов Бобоков в област на висше образование: 3. Стопански, социални и правни науки, професионално направление 3.6. Право, докторска програма „Международно право и международни отношения“.

27.10.2025 г. **Изготвил становището**: .....

Доц. д-р Тодор Кобуров

OPINION

by Associate Professor Todor Borisov Koburov, PhD

Institute for the State and Law at the Bulgarian Academy of Sciences

on a dissertation for the award of the educational and scientific degree 'PhD'

in a field of higher education 3. Economic, social and legal sciences

professional direction 3.6. Law

Author: Anatoli Yordanov Bobokov

Subject: INTERNATIONAL LEGAL REGIME OF PALESTINE

Scientific supervisor: Prof. Irena Ilieva, PhD

1. General presentation of the procedure and the doctoral student

The dissertation material set presented by Anatoli Yordanov Bobokov complies with the requirements and includes all the necessary documents, according to the selection procedure for the scientific degree „PhD“.

2. Topic relevance

I accepted the invitation to participate in the respected Scientific Jury, not because I am a specialist in the specific field, but driven by the belief that the topic chosen by the doctoral student is very important and significant from a scientific, scientific-applied, and also from a foreign policy point of view. The international regime of Palestine is an issue that must be explored both from the point of view of international law and from interdisciplinary positions, because it has a great influence and enormous consequences both for the Middle East region and on the problem of war and peace worldwide.

In the work, an up-to-date and detailed analysis of a whole complex of questions such as:

- the right of self-determination of peoples;
- the criteria for statehood;
- the translation of specific United Nations resolutions into customary law;
- the military occupation of Palestinian territories through the prism of the Geneva and Hags Conventions;
- the effect of unilateral declarations of independence;
- the legal consequences of the accession of Palestine to the Rome Statute of the International Criminal Court;
- the status of Israeli settlements and the separation wall in the Palestinian territories;

- the road map for peace in the Middle East;
- the consequences of the signing of the Oslo Accords constituting the autonomous power;
- the war crimes committed in Palestinian territory;
- the status of the Gaza Strip after the recent hostilities.

The PhD student has emphasized the international legal aspects of Palestinian statehood, which, as he himself emphasizes, differ from the political ones.

3. Knowing the problem

The dissertation is in a volume of 236 pages (including content and bibliography). It is structured in an introduction, five chapters, a conclusion, a bibliography and Internet sources. There are 353 citations, and the bibliographic reference contains 125 sources in Bulgarian and English. The structure is arranged logically and reflects the subject of research.

From the very beginning in the introduction (p. 6), the author presents the thesis that sovereignty over the Palestinian territories passed to the local population already after the end of the British mandate, and the state of Palestine was officially declared by a unilateral declaration. The UN General Assembly, in response to this unilateral act, accepts Palestine as a „non-member state in the organization“. The emphasis of the study is the criteria for statehood according to the norms of international law, with which the work has a certain contribution character in scientific and scientific-applied terms.

The Dissertant justly notes (p. 33) that all of Israel's long-standing policy is aimed at creating a de facto setting that would make it unlikely to achieve Palestinian self-determination. In parallel, Israel leads the policy of granting Israeli citizenship to highly educated Palestinians for the purpose of assimilation. The issue of self-determination is at the center of the auto's research interest.

Despite the emphasis on international law, the author is also aware of the influence of more political realism in international relations, recognizing that the geopolitical interests of economically strong states, which in practice predetermine the fate of Palestinian self-determination, prevail at this stage (p. 39).

An essential research object of the author is the in-depth analysis of land legislation in Palestine. The author draws attention to the fact that the Jews have always had a developed way of thinking, a good knowledge of the state structure and the dynamics of international relations, as well as skills for the mobilization of Jewish communities abroad, thanks to which they managed to organize the purchase of huge tracts of land, thereby legitimizing their presence in Palestine. They combine this policy with skillful diplomacy to interpret the norms of the IL in their own interest and to win the the support of the Great Powers and mainly the USA. A policy that they continue to pursue in today's conditions.

The author very accurately notes that a central element of the process of affirming Palestinian statehood is the declaration of independence, with which the then leader of the PLO, Yasser Arafat, recognized the victory of political realities over the norms of inter-people's law. The dissertation also paid substantial attention to the Oslo Accords and the laying of the foundations of Palestinian autonomy in 1993. The author qualifies them as „legally binding international agreements“ under customary international law. The analysis of the Oslo Accords is also a clear example of how important a role in international relations the mediating state (third state) can play if it has highly qualified and active diplomacy. A part of the dissertation work that the author could significantly expand and explore in greater depth.

4. Research methodology

The dissertation uses the traditional toolkit of scientific knowledge, which includes methods such as: analysis, induction, deduction, abstraction, analogy, generalization and comparison. Internet surveys of non-governmental organizations, sites and statistical data analyses have also been added. This allows the dissertation to fully fulfill the goals and tasks it has set for itself.

He did not limit himself to a purely legal analysis, but also used socio-political and statistical data concerning the State of Palestine. The very fact that I share facts from the real political situation speaks of the desire and ambitions of the author to analyze the problems from all possible points of view. This is also indicative of the necessity when examining the problems of the state and statehood - to approach it with a broader - interdisciplinary research approach, in which research methods from the field of various disciplines are combined – law, political science, history, sociology and international relations.

5. Assessment of publications and personal contributions of the PhD student

Anatoli Yordanov Bobokov has proposed the following scientific publications on the topic of the dissertation:

1. Bobokov, A, International Humanitarian Law in the Context of Israeli-Palestinian Relations - Proceedings of the Xth National Conference of Doctoral Students in the Legal Sciences, 2020, p. 274;

2. Bobokov, A., Legal Consequences of Israel's Construction of a Wall in the Occupied Territory of Palestine - Proceedings of the XI National Conference of Doctoral Students in the Legal Sciences, 2021, p. 389;

3. Bobokov, A, The Right to Self-Determination of Peoples in United Nations Practice - Proceedings of the XIIth National Conference of Doctoral Students in the Legal Sciences, accepted for printing: 2022

4. Bobokov, A, Jurisdiction of the International Criminal Court in the Palestinian Territory - Proceedings of the XIII National Conference of Doctoral Students in the Legal Sciences, accepted for printing: 2023

5. Bobokov, A., The Oslo Accords and the Creation of the Palestinian Authority - Proceedings of the XIV National Conference of Doctoral Students in the Field of Legal Sciences, accepted for publication: 2024

6. Bobokov, A, Hunger as a Means of Warfare in the Gaza Strip - Proceedings of the XVth National Conference of Doctoral Students in the Legal Sciences, accepted for publication: 2025

7. Bobokov, A., Genesis of the Middle East Conflict, Collection in honor of the 60th anniversary of Prof. Irena Ilieva,PhD BAS-Institute for the State and Law, S., 2024, p. 191

8. Bobokov, A., Some ideas for reforms of the UN Security Council – Scientific conference with international participation „Law, security and cultural and historical heritage“ BSU, center of legal sciences, 2023, volume XXX, p.198

6. Auto-referral

The abstract is prepared according to the requirements and reflects the main results achieved in the dissertation.

7. Recommendations for future use of dissertation contributions and results and some critical notes

I believe that the proposed dissertation is original and has some contributing elements, and from this point of view I recommend that it be published. At the same time, the author needs to keep in mind some critical notes:

- - I recommend the author not to use expressions such as „at this stage“ and „at the moment“, but to indicate a specific date, since research with a similar theme is particularly dinamical. Moreover, as of 27.10.2025. France, Great Britain and Canada are countries that have recognized Palestine (the text of page 104 must be actualized).
- - note 76 should be updated in the section on the leaders of the terrorist group-formation „Hamas“ and indicate on which date, who is the leader of the group. The leader in a terrorist group is a particularly dynamic category.
- - when publishing the dissertation work, the author carefully examines and digests the passages where he quotes from those in which he retells and interprets an author. I also really wish that at the end of each of the five chapters the opinion and evaluation of the author would be much clearer and I would say bolder, and not just the acceptance of one or another theoretical thesis.

- The PhD student could significantly expand and analyze the literature on this issue without imposing the claim made at the beginning of the work for „the lack of another independent study of the problems regarding the status of Palestine and especially of those that emphasize the criteria for statehood according to the norms of international law“.

In the careful reading of the dissertation, some questions arose in me, and I would dwell on one of them – what is the role of radical political wings on both sides of the conflict, according to the author? Is this question related to the question of the influence of religion or the so-called „clerical radicalism and nationalism“ on ongoing violence and on attempts to find a compromise peaceful solution? Is it even possible to break the spiral of such violence if its roots in the Sami religion (Islam and Judaism) are not identified? This problematic, it seems to me, is immanently related to the question of the existence of the state and statehood.

CONCLUSION

The dissertation contains scientific and scientific-applied results that represent a certain contribution to science and meet the requirements of the Law on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Regulations for the Implementation of the Law.

The dissertation shows that the PhD student Anatoli Yordanov Bobokov has the necessary theoretical knowledge and professional skills in the scientific specialty „International Law and International Relations“, demonstrating qualities and skills for independent scientific research.

Due to the above, I confidently give my positive assessment of the conducted research, the achieved results and contributions, and offer the venerable Scientific Jury to award the educational and scientific degree ‘PhD’ to Anatoli Yordanov Bobokov in the field of higher education: 3. Economic, social and legal sciences, professional direction 3.6. Law, PhD program „International law and international relations“.

30.10.2025 г. **Prepared the opinion: .....**

Assoc. Prof. Todor Koburov, PhD